

ESPORTS

JOAN PANYELLA RENOM (1918-1998). EL "PANY" QUE VA EMIGRAR

Publicat el 12-01-2016

Text: Òscar Masó

Nascut a Sabadell l'any 1974, l'Òscar és Enginyer Tècnic Mecànic, escriptor i muntanyenc. És autor, sovint junt amb el seu germà Albert, de diversos audiovisuals i de més d'un centenar d'articles d'àmbit muntanyenc en diverses publicacions (Vèrtex, Desnivel, Muntanya, Mai Enrera, Excursionisme, El Muntanyenc, Vallesos, etc). Ha obert més de 400 vies d'escalada clàssica, la majoria junt amb el seu germà, i és autor dels llibres "Descobrint la Castellassa de can Torras i els seus voltants" (2008) i "La Castellassa. Història, tradició i llegenda" (2010), i junt amb l'Albert ha escrit "Escalades a Montserrat, el Cairat i Sant Llorenç del Munt i l'Obac" (2011), obra guanyadora del X Premi Vèrtex. És coescriptor del llibre "Sant Llorenç del Munt i l'Obac. 30 excursions amb encant" (2014).

Joan Panyella Renom (1918-1998)

L'any 2008 ens va deixar la figura de Jordi Panyella, "Pany", als 92 anys, erigit indiscutiblement com a referent històric de l'escalada a Catalunya, gràcies a la campanya d'escalades sense precedents que va endegar a partir dels anys 40 del segle passat a Montserrat, Sant Llorenç del Munt, Riglos, Penyal d'Ifac, Pirineus, Prepirineus, etc. Si bé la trista notícia del seu decés tingué un merescut ressò mediàtic en el món de la muntanya, del que gairebé ningú se n'havia assabentat és que uns 10 anys abans havia mort a Veneçuela el seu germà Joan, que també havia escalat. Per tal de donar a conèixer la figura del Joan, se n'exposa una petita i aproximada biografia en el present article.

Joan Panyella Renom nasqué el 17-9-1918 a Barcelona, fill de Juan Panyella Galtés (nascut a prop de Barcelona) i de Mercedes Renom Costa, nascuda a Sabadell. Tenia dos germans més grans que ell, el llegendari Jordi (nascut el 1916) i la Joaquina, que era la més gran de tots. Anys després nasqueren el Jaume (1927) i, finalment, la Josefina.

Joan Panyella escrivint, de jove, junt amb dos companys. Font: Col·lecció família Panyella Renom.

FB: Club Muntanyenc St Cugat

Me gusta 1770

**Club Muntanyenc
Sant Cugat**

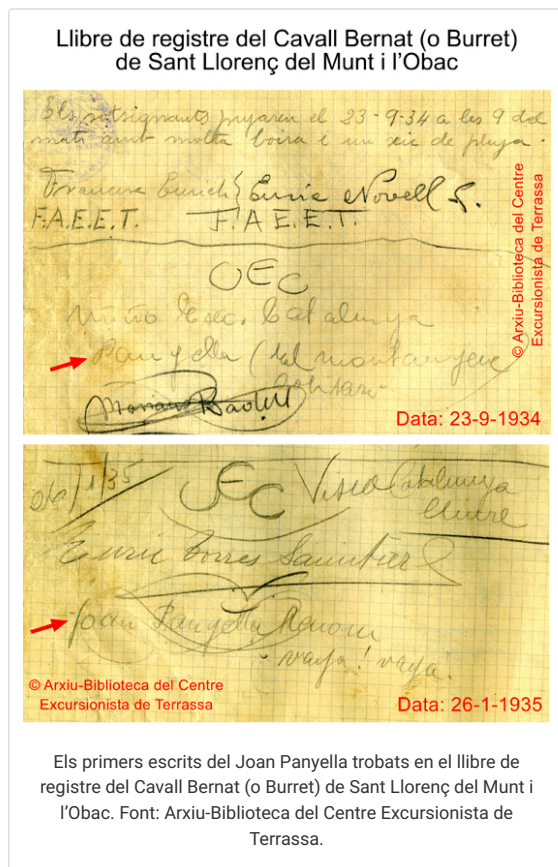
www.cmsc.cat

ASSOCIACIÓ ASTRONÒMICA SANT CUGAT - VALLDORREIX
www.astrologia.cat

L'escalada floreix en els germans Panyella

Abans de la Guerra Civil, el Jordi i el Joan s'aficionaren a l'escalada gairebé a l'uníson, encara que amb companys diferents. Del Jordi se sap que s'inicià al Sot del Bac (Figaró), i es podria suposar que el Joan també. Una recerca exhaustiva dels llibres de registre antics de Sant Llorenç del Munt i l'Obac ha tret a la llum que el Joan va ascendir el Cavall Bernat (o Burret) el dia 23-9-1934, signant sota les sigles de la UEC[i] i autobatejant-se "El muntanyenc solitari". Hi pujà junt amb un tal Mariano B. L'any següent, torna a ascendir-hi el 26-1-1935 amb l'Enric Torres Samitier, "Sami", també sota les sigles de la UEC. L'Enric va coincidir més cops amb el Joan en escalades posteriors, i fou soci també del CADE del CEC[iii]. Pel que fa al Jordi, se n'ha trobat un escrit a part del dia 1-9-1934 a la mateixa roca, signant-hi com a membre d'una colla dels Minyons de Muntanya de Barcelona[iii]. Hi pujà uns 22 dies abans que la primera ascensió coneguda del Joan.

Poc després, la contesa bèl·lica trasbalsà econòmicament la família Panyella Renom, però això no va evitar que l'any 1939, tot just acabat el conflicte, tots dos germans reprenguessin amb més força la passió per l'escalada. De la mateixa forma que abans del conflicte, tots dos escalaren amb els seus propis companys, i tot fa pensar que poques vegades coincidiren. El Joan sembla ser que continuava pertanyent a la UEC i en canvi el Jordi al CMB[iii] i CEC.

El caràcter del Joan era molt afable i, fins i tot, ingenu. En canvi, el Jordi sempre tingué fama d'enèrgic, esquerp i poc amic dels esdeveniments socials.

El germà petit de tots dos, el Jaume, explica que tant el Joan com el Jordi van voler que s'aficionés a escalat, però malgrat que va fer alguna ascensió (Sot del Bac i Cova del Drac, aquesta última molt precàriament), no li va fer el pes. No obstant, el Jaume va acabar practicant l'esquí, a voltes acompanyat del Jordi, així com algunes ascensions muntanyenques.

El llegat escalatori

Joan Panyella ens ha deixat un llegat de l'escalada pionera montserratina francament admirable, atès que desenvolupà la faceta d'assolir cims verges en el transcórrer de tan sols un any (a cavall dels anys 1942 i 1943). En aquest lapse de temps tan curt, va demostrar que es trobava a l'altura de l'avantguarda montserratina de l'època, malgrat la precarietat de mitjans que caracteritzà la crua postguerra. Primer de tot va vèncer el cim verge de l'arrogant Cadireta amb la rocambolesca i delicada tècnica del tronc amb el seu company "Sami", i després superà per primer cop l'esvelta Porra amb uns companys de luxe com foren en Jordi Farrera, Raimon Estrems i, coincidint en aquest cas, amb el seu germà Jordi. Mesos després, i demostrant un olfacte de conquesta tan afinat com el del seu germà, aconseguí els cims

immaculats de l'altívola Punxa dels Flautats, l'agulla de la Cova o dels Badocs (actualment del Germà Pauli), i la petita però difícil agulla dels Retornats, a tocar del Pas dels Francesos. La darrera primera absoluta del Joan fou, sens dubte, la més complexa de totes: l'agulla de la Creu (enllaçant-la amb l'agulla Baixa). Ho fou per la varietat de passos difícils que presentà: dièdre vertical i descompost, flanqueig delicat, fissura d'artificial feixuc, passos exposats, etc.

Les primeres de Joan Panyella Renom a Montserrat (anys 1942-1943)

La Cadireta

Dibuix: Jordi Panyella

Col. Família Panyella Renom.

Joan Panyella

La Porra (1) i la Punxa(2)

Oscar Masó García

L'agulla del Germà Pauli

Oscar Masó García

L'agulla dels Retornats

Oscar Masó García

L'agulla de la Creu

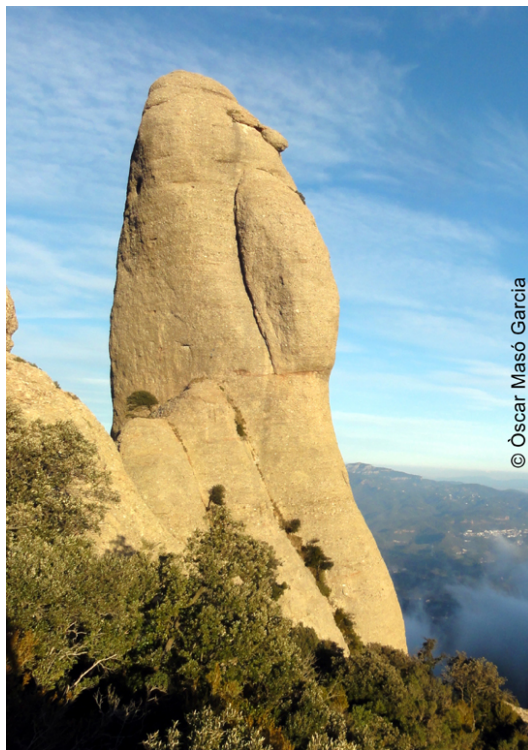
Oscar Masó García

Joan Panyella i les seves primeres a Montserrat. Autor: Òscar Masó García

Les primeres absolutes de Joan Panyella Renom a Montserrat		
Fonts: Llibre "Montserrat Pam a Pam"(*) i llibre "Montserrat" de L.Estivill (**)		
Roca (Els números corresponen a la numeració del mapa de Ramon de Semir)	Data	Comentaris
Cadireta o Roca del Centellar (70)	27-6-1942*	1ª ascensió, amb tronc, per Joan Panyella i Enric Torres "Sami".
La Porra dels Flautats (530)	26-7-1942**	1ª ascensió per Joan i Jordi Panyella, junt amb Jordi Farrera i Raimon Estrems.
La Punxa dels Flautats (531)	12-10-1942*	1ª ascensió per Joan Panyella, Gunter Oistrach, Bertran i M. Jou.
Agulla de la Cova o dels Badocs (actualment ag. Germà Pauli) (497 A i B)	11-4-1943*	1ª ascensió per Joan Panyella i per Vilaseca.
Agulla dels Retornats (581)	1-5-1943*	1ª ascensió per Joan Panyella i per Torres (se suposa Enric Torres "Sami").
Agulla de la Creu (488) i Agulla Baixa (489)	11-7-1943** 1-6-1943*	1ª ascensió per Joan Panyella, Torres* (o J.Torres**) i J.A. Avenza.

Llistat de les primeres que va protagonitzar Joan Panyella a Montserrat. Autor: Òscar Masó García.

El Joan participà també en la primera ascensió de la UEC al Cavall Bernat de Montserrat, el dia 20-9-1942, junt amb A. Ràfols, Bertrand i Gunter Oistrach. Fou la 21ª ascensió absoluta a aquesta famosa roca. A manca d'una anàlisi més profunda del lligam del Joan amb la UEC, sembla que aquesta degué ser l'entitat a la qual restà vinculat mentre escalà.

Joan Panyella va participar en l'ascensió nº 21 absoluta i primera de la UEC al Cavall Bernat de Montserrat. Autor: Óscar Masó García.

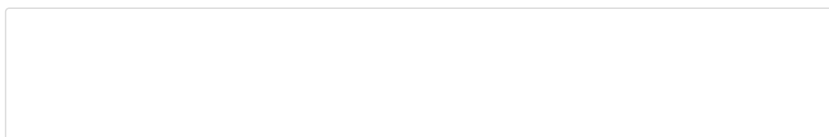
Cal fer esment del ball de xifres de les escalades del Joan. Això es deu sobretot al fet que no s'han pogut trobar gaires ressenyes originals fetes pels protagonistes de les ascensions, i per tant es basen en dades aportades indirectament, sobretot extretes del Pam a Pam^[vi]. En el cas de la Porra, una agulla remarcable, el Pam a Pam no hi cita el Joan dins dels primers ascensionistes. S'ha comprovat que es tracta d'un descuit, ja que dins la Maqueta d'aquest llibre^[vii], que fou realitzada prèviament, hi ha una petita anotació quasi intel·ligible amb bolígraf que hi resa "Joan", que potser s'anotà després de la publicació del llibre. La dada s'ha corroborat amb un llibre anterior, el de l'Estivill^[viii], ja que l'apartat d'escalada de la Porra el va redactar el mateix Jordi Panyella, resultant-ne una dada molt més fidedigna.

Josep Barberà va dedicar unes paraules al Joan dins la biografia del Jordi Panyella apareguda a la Maqueta del Pam a Pam: *"És destacable l'activitat del seu germà Joan per Montserrat, ja que seguint la tònica del seu germà, ens ofereix les roques de l'Agulla de la Creu, els Retornats, l'agulla de la Cova (avui d'en Pauli), la Punxa i la Cadireta d'Agulles"*. Hi mancava la Porra, pel descuit abans esmentat.

Artista de la postguerra

El nostre personatge va aprendre l'alemany a l'Escola Alemanya de Barcelona, junt amb el seu germà Jordi, i aviat va destacar en els camps de l'art, del disseny gràfic i la decoració. El pare de família tenia diversos negocis i en un d'ells va rebre l'encàrrec de fer uns decorats per la Warner Bros. Gràcies a la bona traça del Joan en el dibuix, el seu pare va deixar que, un cop construïts, embellís els decorats amb les seves pintures. El resultat fou tan bo que varen rebre de la Warner una efusiva felicitació.

Passada la guerra vingueren les penúries per a la família Panyella, perquè els negocis del pare foren confiscats. El Joan anà desenvolupant les seves dotes artístiques innates per ajudar a tirar endavant la família. D'aquesta forma acabà treballant per la companyia "Los Vieneses", fundada per l'austriac Artur Kaps, que l'any 1942 aterrà al Paral·lel de Barcelona per oferir els seus espectacles de varietats. El Joan col·laborava amb els espectaculars decorats mentre que un grup d'ajudants confeccionaven els vestits de l'equip de ball dels números de revista i opereta típics d'aquella època. "Los Vieneses" estaven compostats pels austriacs Franz Joham, còmic, Herta Frankel, marionetista, i l'italià Gustavo Re. Tingueren un ressò mediàtic molt gran al país, arribant al zenit anys després amb l'aparició de la televisió.

Actuació de "Los Vieneses" al Paral·lel de Barcelona. Joan Panyella va col·laborar en els decorats durant la postguerra. Copyright: www.todocoleccion.net/

L'experiència americana

Però de cop i volta, un dia el Joan estava amb uns amics al port acomiadant un company que se n'anava en vaixell a fer les amèriques. Aquest, els llançà un paquet de tabac que contenia un passi per fer aquell viatge. Els que estaven a terra s'ho rifaren i li tocà al Joan, que no va dubtar en enfil·lar-se a l'embarcació, sense avisar a la seva família. L'anhel de trobar unes oportunitats econòmiques millors, que la dura postguerra no li podien pas oferir, degué de ser la seva motivació principal. Més tard, els amics del Joan informaren d'aquell fet a la seva desesperada família, just quan el vaixell ja havia salpat de les Canàries, per evitar que el Joan fos retornat a la força.

D'aquesta forma es trencà de soca-rel la trajectòria escaladora del Joan, de futur molt prometedor, però les circumstàncies del moment es van imposar a l'afició. El Jordi, en canvi, va continuar escalant sense fre i es va convertir, per mèrits propis, en la llegenda amb què les generacions posteriors s'han emmirallat.

El viatge va dur el Joan a voltar per diversos països de llatinoamèrica fins que finalment es va establir a Veneçuela per uns quants anys. No s'han trobat dades que indiquin que hi practiqués l'escalada, segurament perquè primer hagué d'espavilar-se per subsistir amb pocs calers. Va començar de vigilant de nit en un pàrquing, i com que no es conformava amb allò, la setmana següent ja havia trobat una feina millor, fins que va arribar a ser cap de decoració de la prestigiosa Sears Roebuck & Company de Veneçuela, el que diríem el Corte Inglés d'aquí. Va tenir un equip de persones a les seves ordres per fer les decoracions, aparadors, etc. La Sears va operar a Veneçuela entre els anys 1950 i 1984. Paral·lelament, el Joan va desenvolupar una destacada carrera pictòrica i, curiosament, en els documents oficials hi resava que tenia l'ofici de geòmetra.

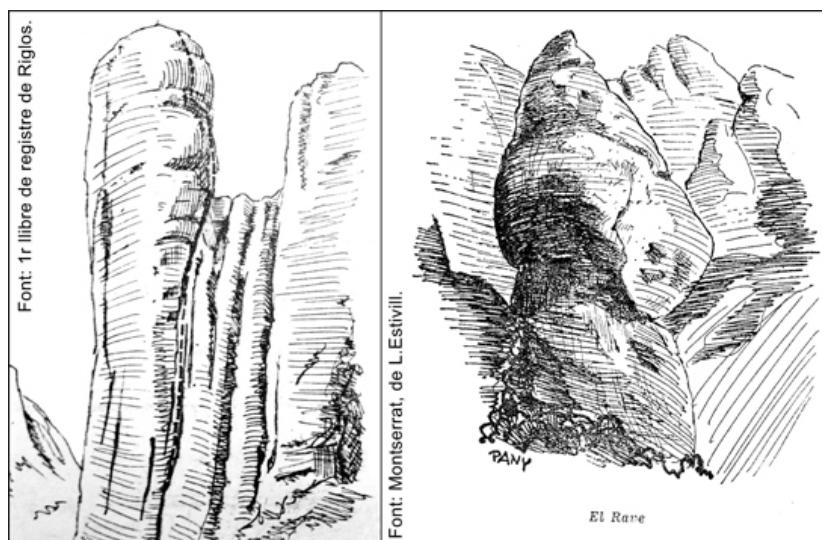

La Sears Roebuck a Veneçuela. En aquesta important cadena de botigues va treballar Joan Panyella com a cap de decoració.

Copyright: Edificio Sears, autor desconocido. Caracas, 1950 (f. IPC).

http://fundamemoria.blogspot.com.es/2008/05/municipio-baruta-parroquia-nuestra_13.html

Quan ja feia un temps que el Joan havia emigrat, va sortir a la llum l'any 1949 l'històric llibre de Lorenzo Estivill, "Montserrat", amb un capítol curull de bells dibuixos d'agulles fets a la ploma junt amb ressenyes d'escalades escrites per Jordi Panyella. Els dibuixos han suscitat un petit debat sobre la possible autoria del Joan o del Jordi, ja que el nom explícit del Jordi no hi és reflectit al llibre[ix]. Però per lògica sembla ser que foren fets pel Jordi, ja que també dibuixava prou bé, cosa que es pot verificar amb altres croquis que ell havia realitzat, com es pot veure en el 1er llibre de registre de Riglos. A més, el Joan llavors feia anys que havia emigrat, i difícilment hauria pogut col·laborar-hi. La signatura "Pany" dels dibuixos és similar a tal i com signava el Jordi en els llibres de registre dels cims, malgrat que sembla ser que els germans Panyella eren coneguts tots ells com a "Pany", tot i que el Joan va perdre aquest sobrenom quan va emigrar.

Via Pany-Haus del Mallo Pisón de Riglos.
Dibuix de Jordi Panyella. Any 1946.

El Rave de Montserrat.
Dibuix a la ploma de Jordi Panyella. Any 1949.

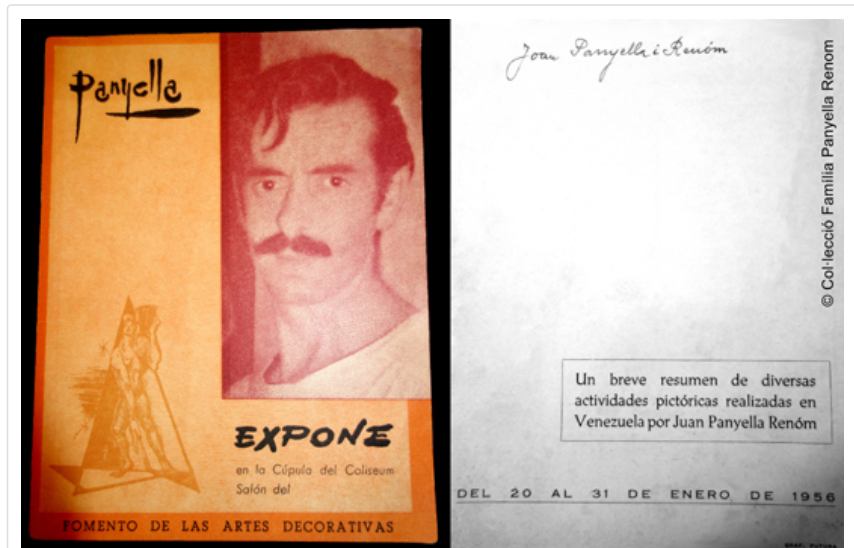
Dibuix de Riglos fet per Jordi Panyella, comparat amb un dels dibuixos del llibre de l'Estivill (roca del Rave). La seva similitud fa pensar que no és obra del Joan, sinó del Jordi.

El retorn abans de l'adéu definitiu

L'any 1955 el Joan es va nacionalitzar veneçolà, però poc després va retornar a Barcelona, amb la intenció de cercar feina i quedar-s'hi. Va tenir dificultats per poder regularitzar la seva situació, però al final reeixí. Havia acumulat uns bons calerons a Veneçuela i va voler fer un regal als seus familiars,

demanant a cadascun què volia que els regalés. El Jordi, en concret, va demanar-li una moto, la qual des de llavors li va facilitar l'accés als llocs d'escalada.

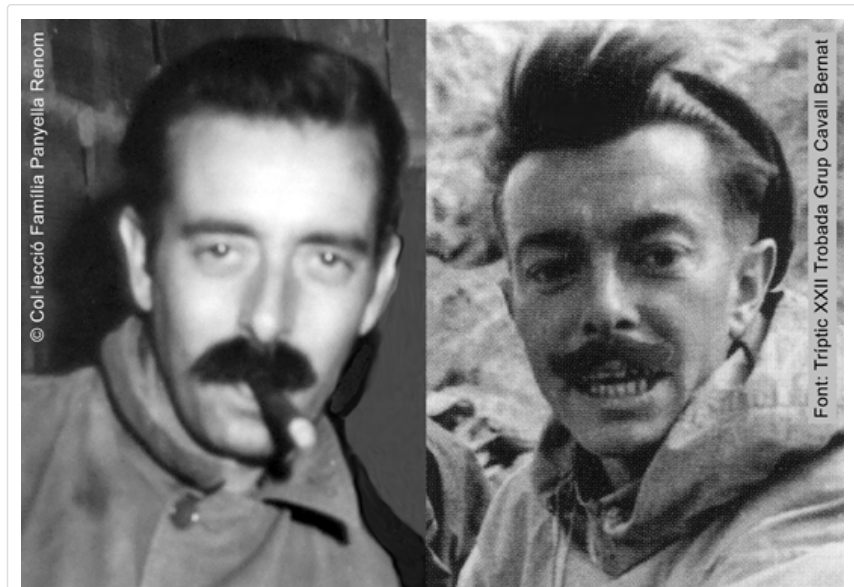
En el mes de gener de 1956, el Foment de les Arts Decoratives^[x], que tenia el seu espai a la cúpula del Coliseum de Barcelona, exposà les obres pictòriques que Joan Panyella havia realitzat a Veneçuela. Se'n va fer un cert ressò, sembla ser que fins i tot amb reportatge fotogràfic del prestigiós Català Roca.

Tríptic de l'exposició de Joan Panyella a la cúpula del Coliseum de Barcelona, l'any 1956. Font: Col·lecció família Panyella Renom.

Passaren els dies però el Joan no trobava feina. Es va adonar que a Barcelona tot seguia igual, a desgrat del que ell havia cregut, i aviat va començar a rumiar què fer. Un dia, va aparèixer amb un llibre sobre el Brasil i va dir que aquell país prometia més que cap altre. Dit i fet, se n'anà de nou, primer endegant una petita gira per Europa. Després es va dirigir directament a Amèrica, fent una breu escala a Veneçuela per retrobar els contactes que havia fet allà. L'enganxaren de tal forma que ja no va visitar el Brasil. Va acabar fent arrels a Veneçuela i s'hi casà, tingué 4 fills i diversos néts. Finalment, va morir-hi el dia 13-5-1998 a l'edat de 79 anys, a la localitat de Santa Elena de Uairén.

Desitjo que el present escrit serveixi per donar a conèixer la figura del Joan Panyella i que faci de punt de partida de futures recerques que puguin ajudar a conèixer amb més profunditat la seva trajectòria montserratina.

Joan Panyella Renom

Jordi Panyella Renom

Els germans Joan i Jordi Panyella. Fonts: Col·lecció família Panyella Renom i Tríptic XXII Trobada Grup Cavall Bernat.

Agraïments:

Cal agrair en majúscules l'ajut inestimable de **Jaume Panyella Renom**, germà del Joan, per la seva contribució cabdal en la reconstrucció de l'interessant periple vital del nostre personatge.

Jaume Panyella Renom (a l'esquerra), especial col·laborador de l'escrit, junt amb Òscar Masó García, autor del text. Font: Òscar Masó García.

S'adrecen agraïments també a l'Arxiu-Biblioteca del Centre Excursionista de Terrassa, a Josep Fatjó, J.M.Torras Homet, Joan Cerdà i Àngel López "Cintero".

Bibliografia:

Josep Barberà i Suqué: *Escala de pioners de l'excursionisme català*. 2000. Propietat Arxiu Família Josep Barberà.

Josep Barberà i Suqué: *Història d'una Pedra*. 1986. FEEC. Barcelona.

Les primeres del GAM en el seu cinquantenari. Coordinació: Josep Barberà i Suqué. 1991. GAM del CMB.

Josep Barberà i Suqué: *Montserrat Pam a Pam*. 1977. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.

Josep Barberà i Suqué: *Montserrat Pam a Pam. Detall d'errors*. 1977. Propietat Arxiu Família Josep Barberà.

Josep Barberà i Suqué: *Montserrat Pam a Pam (Maqueta)*. 1977. Propietat Arxiu Família Josep Barberà.

Lorenzo Estivill: *Montserrat*. 1949. M. Arimany, editor. Barcelona.

Primer libro de registro de Riglos. Propietat Àngel López "Cintero".

[i] UEC, Unió Excursionista de Catalunya.

[ii] CADE del CEC: Centre Acadèmic d'Escalada del Centre Excursionista de Catalunya.

[iii] Colla la "Garba" de la Secció Pau Claris de Palestra 1ª dels Minyons de Muntanya de Barcelona.

[iv] CMB: Club Muntanyenc Barcelonès.

[v] *Primera (o Primera absoluta)*: en aquest cas es refereix a la primera ascensió coneguda que es fa a la roca o agulla especificada.

[vi] Llibre "Montserrat Pam a Pam", de Josep Barberà i Suqué. 1977. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.

[vii] "Montserrat Pam a Pam" (Maqueta). Josep Barberà i Suqué. 1977. Propietat Arxiu Família Josep Barberà.

[viii] Llibre "Montserrat", de Lorenzo Estivill. 1949. M. Arimany, editor. Barcelona.

[ix] En el llibre s'hi cita: "Dibujos de J.Panyella y L.Estivill".

[x] Posteriorment anomenat Foment de les Arts i el Disseny, el prestigiós FAD actual.

Like 3 Tuit Share

COMENTARIS RECENTS

cmsc en Una escalada a la Dent d'Orlu

cmsc en Reinos olvidados

cmsc en Donasà, l'Edèn al Pirineu Oriental

Miquel casas en Donasà, l'Edèn al Pirineu Oriental

Antonio M S en Reinos olvidados

ARTICLES RECENTS

El Pata de Palo

Als socis i lectors d'el muntanyenc

Caminar

La muntanya viva

EL VELL CAMINS

Toda una vida

Tuits de @clubmuntanyenc

Club Muntanyenc ha retuitat

Cugat Mèdia
@cugatmedia

⚠️ ATENCIÓ | Més afectacions del coronavirus a #SantCugat

✖️ Ajornada la Mitja Marató, que havia de tenir lloc el 29 de març

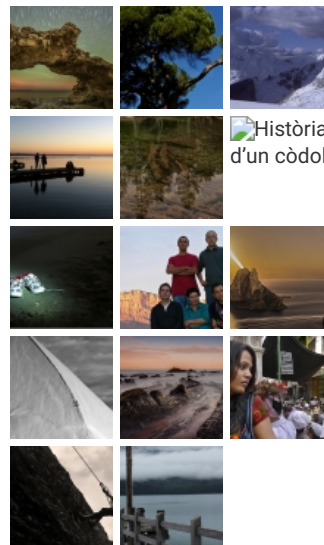
✖️ Anul·lada la celebració de l'Eurohockey Club

Trophy@clubmuntanyenc
@ClubJunior1917 @hockeyjunior
@ajsantcugat @GemmaAristoy
bit.ly/2Q9UITz

Lesport santcugatenc s'at...
Lesport santcugatenc, atur...
cugat.cat

Incrusta-ho Mostra-ho al Twitter

LA FOTOGRAFIA

+++ DIRECTOR Miquel Vilaplana CONSELL DE REDACCIÓ Marcel Albet, Carme Artigas i Núria Ferrer CORRECCIÓ Carme Altet i Pere Robert DISSENY Jana Martínez PROGRAMACIÓ www.egin.com

Els articles publicats a la revista reflecteixen només l'opinió dels autors, no forçosament la del CMSC.
Per a la reproducció total o parcial dels textos i fotografies publicades és necessària l'expressa autorització dels autors.

© El Muntanyenc / Club Muntanyenc Sant Cugat / Carrer Sant Batomeu, 11, 08172 Sant Cugat del Vallès, Barcelona / Tel. 93 674 53 96 / [Contactar](#) / [Avis legal](#) / www.cmsc.cat - elmuntanyenc@cmsc.cat

El Muntanyenc demana el seu permís per instal·lar cookies amb la finalitat d'obtenir dades estadístiques de la seva navegació en aquesta pàgina web [Més informació](#)